

процесуального законодавства, які регламентують відповідний статус, із статтями Кодексу адміністративного судочинства України свідчить про їх повну тотожність).

6. Матеріально-правовий статус судового експерта набувається особою з власної ініціативи, процесуально-правовий статус – з ініціативи інших осіб.

7. З моменту набуття матеріально-правового статусу судового експерта особа володіє ним постійно до моменту його припинення з власної ініціативи або позбавлення з ініціативи інших осіб.

8. Процесуально-правовий статус судового експерта особа отримує і володіє періодично – на час залучення його до проведення та оформлення експертного провадження на стадіях досудового розслідування та судового розгляду конкретної справи.

Список використаних джерел

1. Головаченко Л.М. Проблемні питання законодавчого регулювання судово-експертної діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002323-13#Text>.

2. Іванов А.В. Експерт у провадженні у справах про адміністративні правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : спец. 12.00.07 / А.В. Іванов; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2009. – 18 с.

3. Дудич А.В. Експерт як учасник кримінального провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А.В. Дудич. - Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2017. – 23 с.

4. Галушко А.В. Експерт як учасник кримінального провадження: теоретичний аспект / А.В. Галушко // Право і суспільство. – 2017. – № 5. – С. 237–243.

5. Сабадаш І.В. Адміністративно-правовий статус судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І.В. Сабадаш; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 26 с.

Кобець Микола Вікторович,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

СУБ'ЄКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

При досудовому розслідуванні виникають ситуації, коли необхідно здійснити певні слідчі (розшукові) дії для встановлення фактичних даних під час проведення кримінального провадження. Перелік таких слідчих (розшукових) дій у межах провадження розглядається Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України). До них законодавець відносить і негласні слідчі

(розшукові) дії (далі – НС(Р)Д). Однак такі негласні слідчі (розшукові) дії як: аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України); огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України); спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України); негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України) [3] найчастіше пов'язані із застосуванням оперативно-технічних засобів та їх різновиду спеціальних технічних засобів. При цьому оперативно-технічні засоби відносяться до технічних засобів оперативно-розшукового напрямку.

Варто зазначити, що Кримінально процесуальне законодавство визначило низку суб'єктів, які мають право здійснювати НС(Р)Д. Так суб'єктом застосування технічних засобів оперативно-розшукового напрямку в межах кримінального провадження є слідчі, оскільки, відповідно до пункту 6 статті 246 КПК України, проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право «слідчий, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України» [3].

Водночас інший суб'єкт застосування технічних засобів оперативно-розшукового напрямку у межах провадження кримінальних проступків є дізнавач. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року [4] вів до Кримінально процесуального кодексу України такий орган розслідування як дізнання, в якому дізнавач, відповідно до статей 40¹, 300 КПК України, уповноважений проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, установлених цим Кодексом [3]. Так відповідно до пункту 2 частини 2 статті 40¹ КПК України дізнавач уповноважений «... проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, установлених цим Кодексом». Стаття 300 КПК України, деталізує конкретні НС(Р)Д, які має проводити дізнавач, а саме «для досудового розслідування кримінальних проступків дозволяється виконувати всі слідчі (розшукові) дії, передбачені цим Кодексом, та негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені частиною другою статті 264 та статтею 268 цього Кодексу» [3].

У цьому контексті виникають правові неузгодженості щодо можливості застосування слідчим та дізнавачем технічних засобів оперативно-розшукового спрямування під час проведення ними негласних слідчих (розшукових) дій як різновид слідчих (розшукових) дій, іншими словами заходів оперативно-розшукового напрямку із застосуванням оперативно-технічних засобів, зокрема спеціальних технічних засобів.

Варто зазначити, що технічні засоби оперативно-розшукового напрямку мають право застосовувати лише у встановлених законом формах і уповноваженими на це особами за умови наявності юридичних та фактичних підстав відповідно до статті 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон). Стаття 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачає конкретний перелік суб'єктів, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність та застосовувати спеціальні технічні засоби. Відповідно цього закону слідчий та дізнавач не входить до переліку суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. Крім того, частина 2 статті 5 цього закону зазначає, що проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється [5].

Законодавець у статті 359 Кримінального кодексу України зазначає, що «незаконне придбання або збут спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, а також незаконне їх використання

– караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до чотирьох років, або позбавленням волі на той самий строк» [2].

Належність технічних, апаратно-програмних, програмних та інших засобів до спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку (електрозов'язку) та інших технічних засобів негласного отримання інформації визначається Критерієм належності спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року № 669 «Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації» [1].

До спеціальних технічних засобів, відповідно Переліку спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року № 669 «Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації», належать:

– засоби для негласного аудіо-, відеоконтролю та спостереження за особою, річчю або місцем;

- засоби для негласного отримання інформації про місцезнаходження та/або переміщення особи, транспортних засобів чи іншого володіння особи, зокрема для негласного установаження місцезнаходження радіоелектронного засобу зв'язку;
- засоби для негласного обстеження кореспонденції, предметів, матеріальних носіїв інформації;
- засоби для негласного проникнення або обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи;
- засоби для негласного зняття інформації з телекомунікаційних мереж;
- засоби для негласного зняття інформації з електронних інформаційних систем [1].

Список використаних джерел

1. Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації : постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року № 669 : сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#Text>.
2. Кримінального кодексу України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III // ВВРУ, № 25-26. Ст. 131 : сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI : сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листопада 2018 р. № 7279-д // ВВРУ, 2019. № 17. Ст. 71 : сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>.
5. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135–XII // ВВРУ, 1992. № 22. Ст. 303 : сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

Колесник Валерій Аркадійович,

головний науковий співробітник науково-організаційного центру Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук, професор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСОБИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Важливим досягненням правової й психіатричної думки в сучасному суспільстві є законодавче визнання презумпції психічного здоров'я, проголошеної в ст. 3 Закону України «Про психіатричну допомогу», відповідно до якої кожна особа вважається такою, яка не має психічного розладу, доки наявність такого розладу не буде встановлено на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та